

Svenska
Läkaresällskapet

Fakta om medicinsk och hälsovetenskaplig forskning – en statistiksammanställning

EN RAPPORT FRAMTAGEN AV KÅRE JANSSON PÅ UPPDRAG AV
SVENSKA LÄKARESÄLLSKAPET 2022

Innehåll

Inledning			sid 4
Diagram	1 Off sektorns forskningsutgifter för medicin och hälsovetenskap	2005–2019	sid 6
	2 ALF-anslag räknat per disputerad läkare	2005–2019	sid 7
	3 Offentliga sektorns totala FoU-utgifter per disputerad läkare	2005–2019	sid 7
	4 Hälso- och sjukvårdens andel av BNP	2005–2019	sid 8
	5 Offentliga utgifter för medicinsk forskning som andel av BNP	2005–2019	sid 8
	6 Antal disputerade läkare 40–69 uppdelat på kön	2005–2019	sid 9
	7 Andel disputerade av samtliga läkare 40–69 år	2005–2019	sid 9
	8 Antal disputerade bland sysselsatta läkare 40–69 år	2005–2019	sid 10
	9 Antal disputerade bland sysselsatta kvinnliga läkare, 40–69	2005–2019	sid 10
	10 Andel kvinnor bland disputerade läkare	2005–2019	sid 11
	11 Läkares ålder vid disputation	2005–2017	sid 12
	12 Tillgång på forskningshandledare 30–70 år	2005–2019	sid 12
	13 Tillgång på forskningshandledare 30–70 år uppdelat kön	2005–2019	sid 13
	14 Tillgång på adjungerade professorer 30–70 år	2009–2019	sid 13
	15 Tillgång på yngre docentkomp forskningshandledare 45–54 år	2005–2019	sid 14
	16 Antal disputerade per forskningshandledare	2005–2019	sid 14
	15 Framtidsscenario? Antal disputerade per yngre handledare	2005–2019	sid 15
Bilaga 1	STATISTIKBLAD 1 Sysselsatta läkare, disputerade och docentkompetenta		sid 16
Bilaga 2	STATISTIKBLAD 2 Regionernas och högskolornas egna utgifter för medicinsk och hälsovetenskaplig forskning 2005–2019		sid 17

Inledning

Medicinsk forskning, forskarutbildning och kontinuerlig fortbildning är viktiga komponenter för snabb medicinsk utveckling och kunskapsspridning inom svensk hälso- och sjukvård.

Sedan början på 1990-talet har flera utredningar uppmärksammat olika problem rörande den medicinska forskningen. Bland annat har det rapporterats om en sjunkande andel forskande och forskarutbildade läkare. För Svenska Läkaresällskapet är det en självklar uppgift att fortlöpande bevaka denna utveckling.

En fullgod bevakning kräver tillgång till forskningsdata som uppdateras löpande. Hittills har de uppgifter som cirkulerar varit av ad hoc-karaktär kopplade till något tillfälligt utredningsarbete. Den statistik som tagits fram har ofta varit svår att bygga vidare på och uppdatera med nya årsdata.

En statistikdatabas som beskriver den medicinska- och hälsovetenskapliga forskningen utifrån läkarprofessionens perspektiv kan göras på många olika sätt. Viss statistik är relativt enkel att hämta från officiella källor medan andra kräver mer komplicerade samkörningar mellan olika register. Uppgifter över den offentliga sektorns forskningsutgifter för medicin- och hälsovetenskap hör till de enklare. Betydligt svårare är att sammanställa den privata sektorns forskningssatsningar. I den ekonomiska redovisningen är ofta gränsdragningen mellan forskning och produktutveckling svår. I denna databas har vi valt att endast följa den offentliga sektorns utgifter. Utgifterna är angivna i 2020 års penningvärde.

Forskarutbildade

Det är av stort intresse att följa hur många läkare i Sverige som är disputerade, d.v.s. har forskarutbildning. Det finns statistik om detta i SCB:s Universitets- och högskoleregister. Från detta register kan vi exempelvis utläsa hur många av de som avlagt läkarexamen som också har disputerat. Eftersom en stor andel av de med läkarexamen är pensionerade säger dock denna statistik inte så mycket om läget bland de som yrkesarbetar. Vidare blir statistiken lätt missvisande under en period då vi har ett kraftigt ökat intag till läkarutbildningen. Den stora puckeln av yngre nyexaminerade är ännu långt ifrån disputation. Genomsnittsåldern för läkares disputation ligger stabilt på ca 41 år.

Statistiken över andelen forskarutbildade läkare läggs här upp som tre olika tidsserier med start år 2005.

Forskningshandledare

Även årsdata över antalet läkare med *docentkompetens* ingår i denna databas. Tidsserien syftar till att beskriva hur tillgången på erfarna forskningshandledare inom medicin utvecklas. Det sägs ofta att alltför få disputerade läkare fortsätter med forskning efter disputation. Därmed riskeras brist på erfarna forskningshandledare till kommande år eller att det blir för många doktorander och post-doc per handledare.

För att få en indikation på hur tillgången på forskningshandledare kommer utvecklas under de närmaste åren följer vi även utvecklingen av docenter inom åldersgruppen 45–54 år. En ogynnsam utveckling i denna yngre grupp talar för färre handledningstimmar/doktorand under kommande år. Särskilt gäller detta om antalet doktorander fortsätter att öka. Omvänt skulle en gynnsam utveckling av antalet forskningshandledare 45–54 år tala för att framtida doktorander kan se fram mot ökade handledningsresurser.

Yrkesverksamma läkare

För att få en bild av *andelen* forskningskompetenta läkare behövs även statistik över antalet läkare. Här föreslås att vi bara tar med läkare som är yrkesverksamma. Statistik över yrkesverksamma finns i Socialstyrelsens och SCB:s databaser. Genom val av åldersgrupp kan vi spegla andelen forskarutbildade från lite olika perspektiv. En intressant bild får vi om vi jämför

antalet disputerade med gruppen sysselsatta i åldern 40–69 år. Då kommer vi undan en del av de skevheter som uppstår i en tid då intaget till läkarutbildningen flerdubblats. Den nya storgruppen av yngre läkare är ännu långt ifrån eventuell doktorsexamen och andelen räknat per alla läkare kommer därför att sjunka under en period framöver. Statistiken över de sysselsatta läkarna bör också delas upp per kön vilket möjliggör intressanta jämförelser över tid.

Övriga kommentarer till statistiken

Den huvudsakliga källan till tabellerna över regionernas och högskolornas forskningsutgifter är SCB:s statistikdatabas.

Antal sysselsatta och disputerade läkare 2005–2017

Socialstyrelsens statistikdatabas för hälso- och sjukvårdspersonal innehåller årsstatistik över legitimerade läkare som (under november) varit anställda i Sverige. Över 90 procent av dessa arbetar inom hälso- och sjukvården. Uppgifterna kommer från SCBs yrkesregister.

Det exakta urvalet från Sos sysselsättningsstatistik, avseende åldrar och yrkes- och könsuppdelning m.m., är dokumenterat i Bilaga 3.

Från Universitets- och högskoleregistret (UREG) har vi hämtat tre årsserier från 2005. Det handlar om serier över antalet läkare som är disputerade i tre olika ålderskategorier samt även uppdelat på kön. Två av dessa serier har sedan ställts mot motsvarande serier från sysselsättningsstatistiken från Socialstyrelsen.

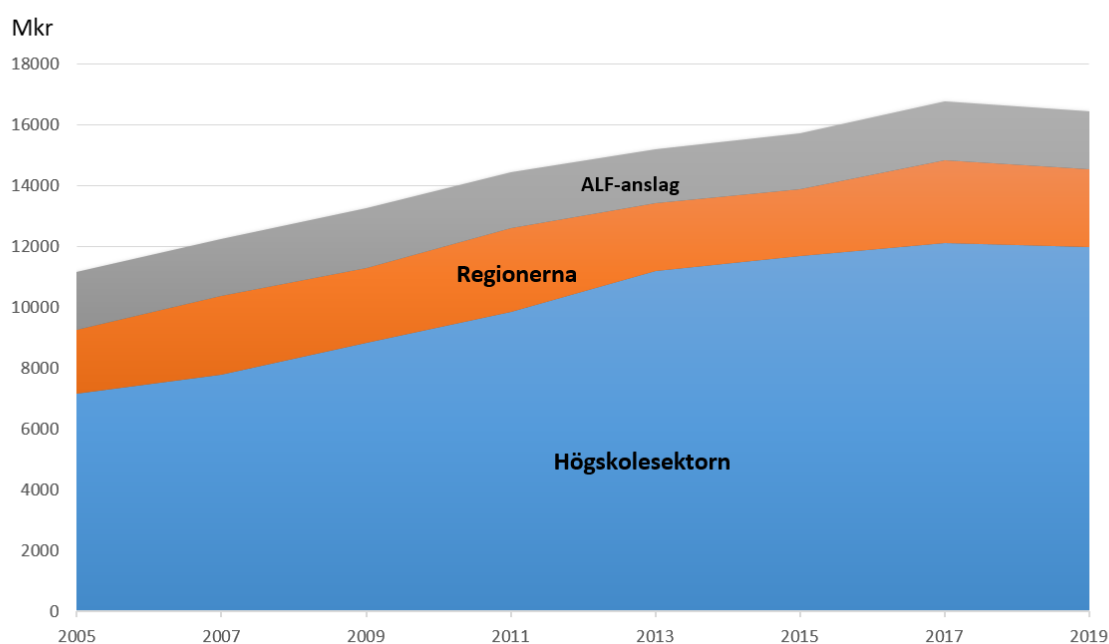
I de tre statistikserier som hämtas från Sos statistikdatabas ingår en tidsserie för åldersgruppen 40–69 år. Denna serie är intressant för att bedöma *utvecklingen* av andelen forskarutbildade bland yrkesverksamma läkare. Skulle vi ta med yngre åldersgrupper erhålls en skev bild eftersom intaget till läkarutbildningen har tredubblats under de senaste 20 åren och de unga ännu är långt ifrån färdiga med sina doktorandstudier. Medelåldern bland nydisputerade ligger stadigt runt 41 år.

En tredje tidsserie i denna databas beskriver andelen sysselsatta kvinnliga läkare 40–69 år som är forskarutbildade. Utvecklingen av forskarutbildade uppdelat på kön är intressant eftersom det sedan från sent 1990-tal skett en rejäl omsvängning mot allt fler kvinnliga läkare i Sverige.

DIAGRAM PRESENTATION

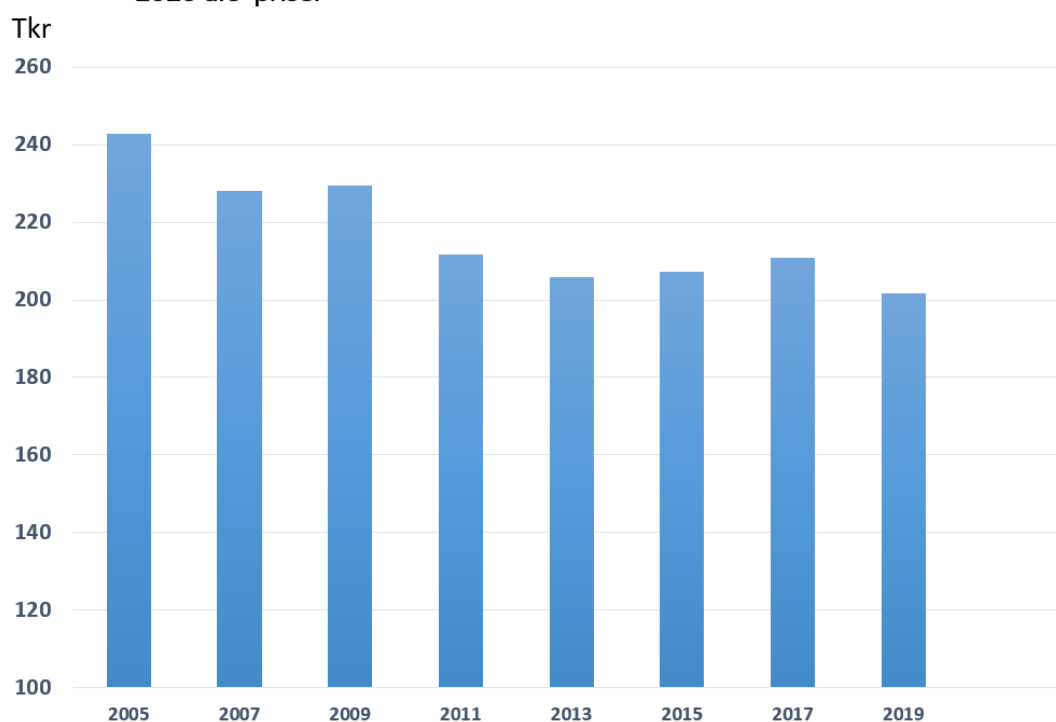
För att underlätta tolkningen av STATISTIKBLAD 1 och 2 följer här en presentation i diagramform.

Regionernas och högskolornas utgifter för medicinsk och hälsovetenskaplig forskning 2020 års priser

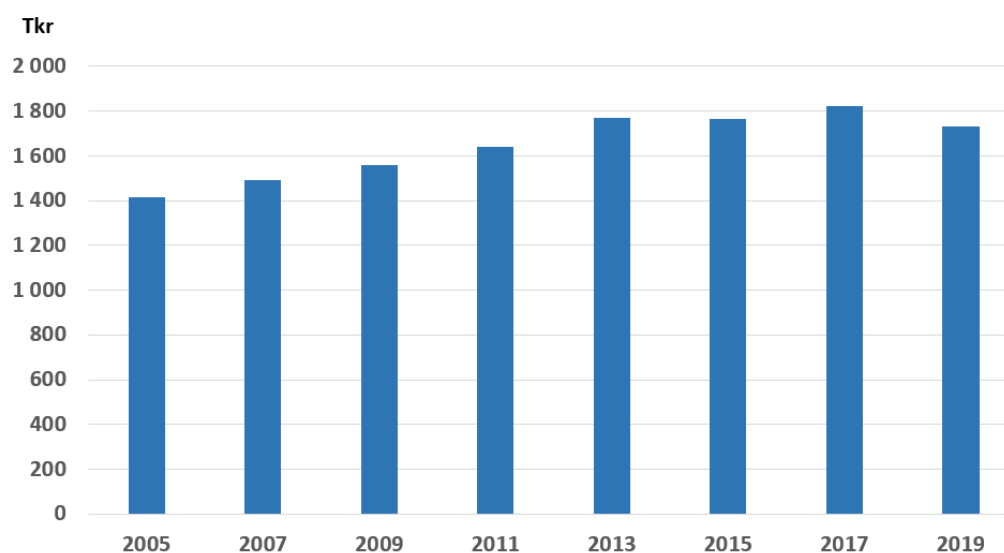
ALF-anslag räknat per disputerad läkare

2020 års priser

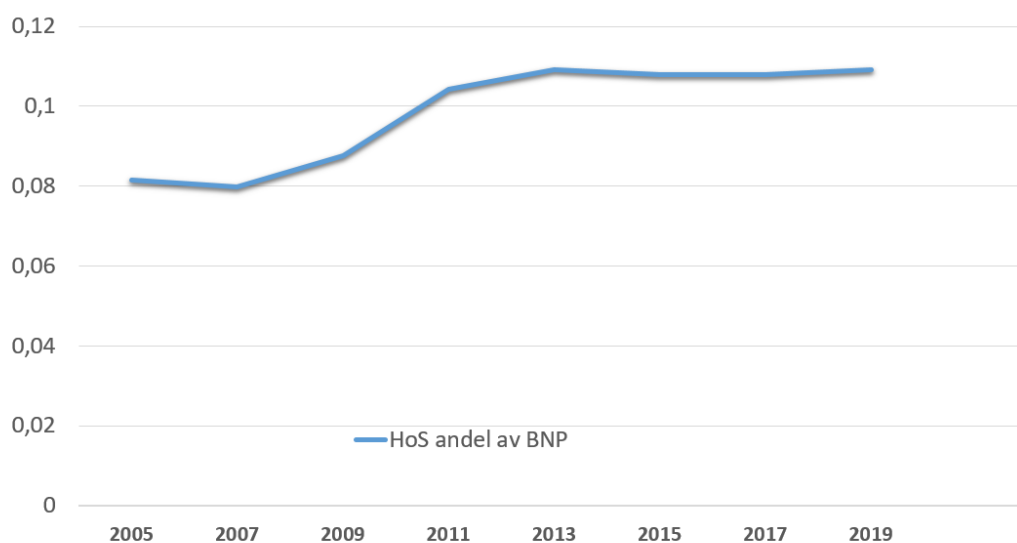

Offentliga sektorns totala FoU-utgifter per disputerad läkare

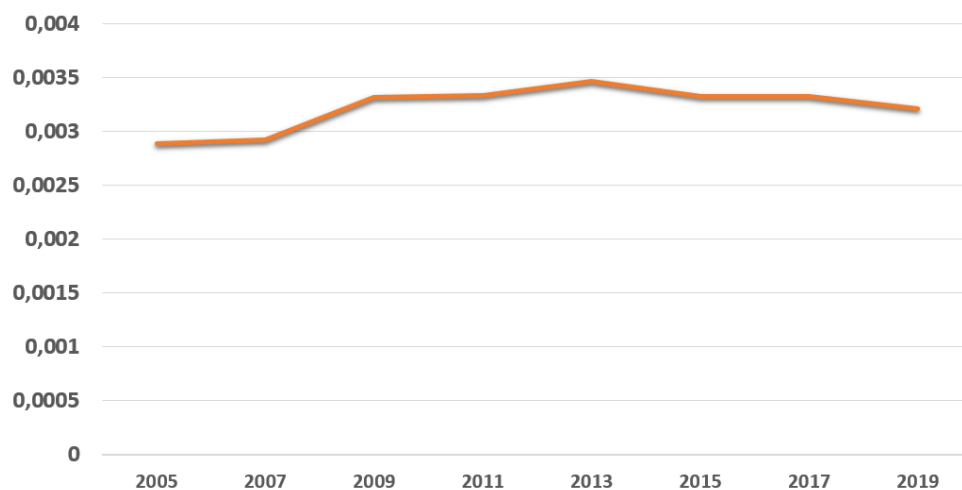
2020 års priser

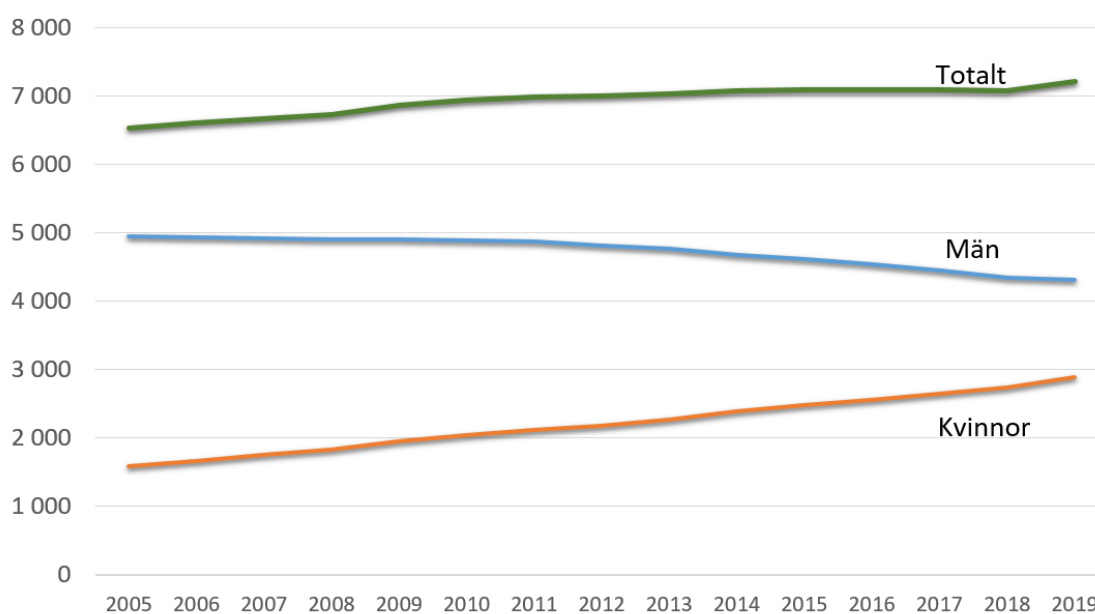
Hälsa- och sjukvårdens andel av BNP 2005-2019

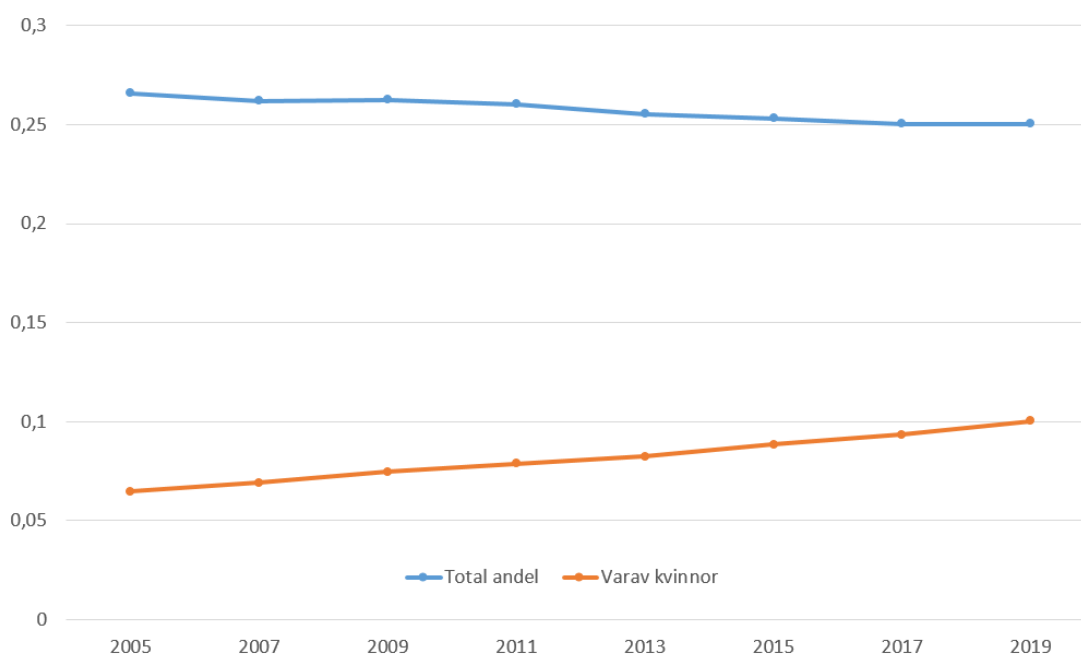
Offentliga utgifter för medicinsk forskning som andel av BNP

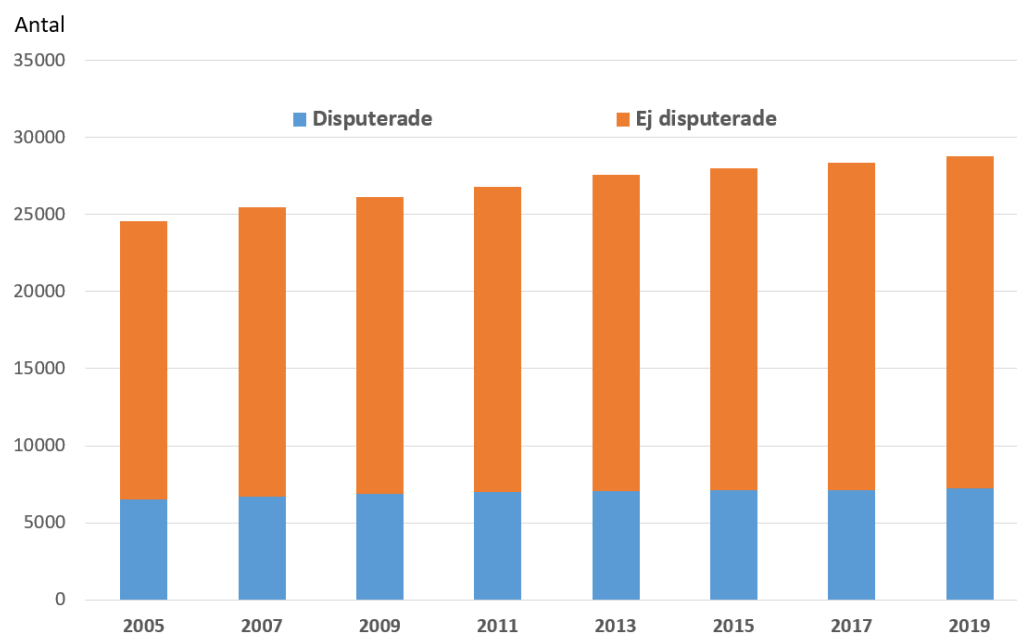
Antal disputerade läkare (40-69 år) uppdelat på kön

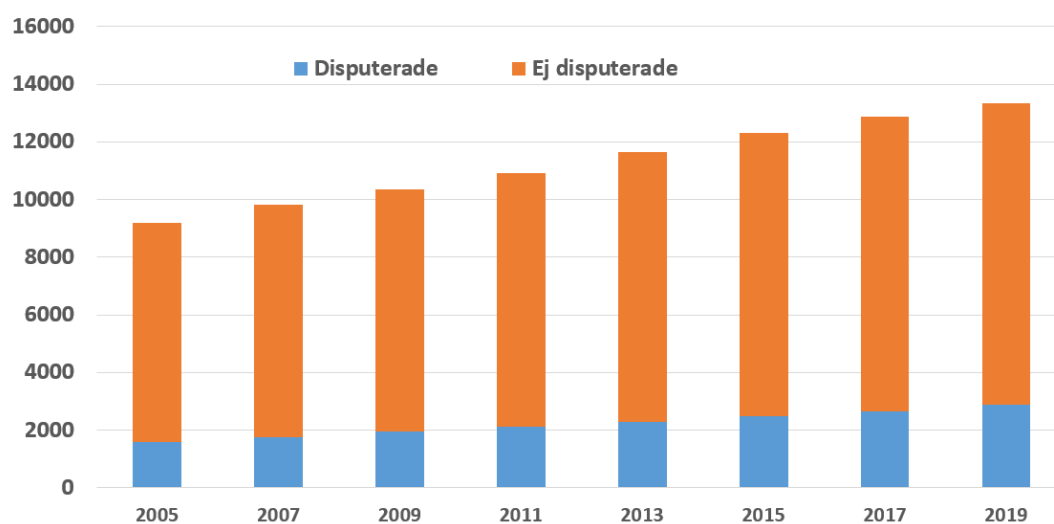
Andel disputerade av samtliga läkare 40-69 år

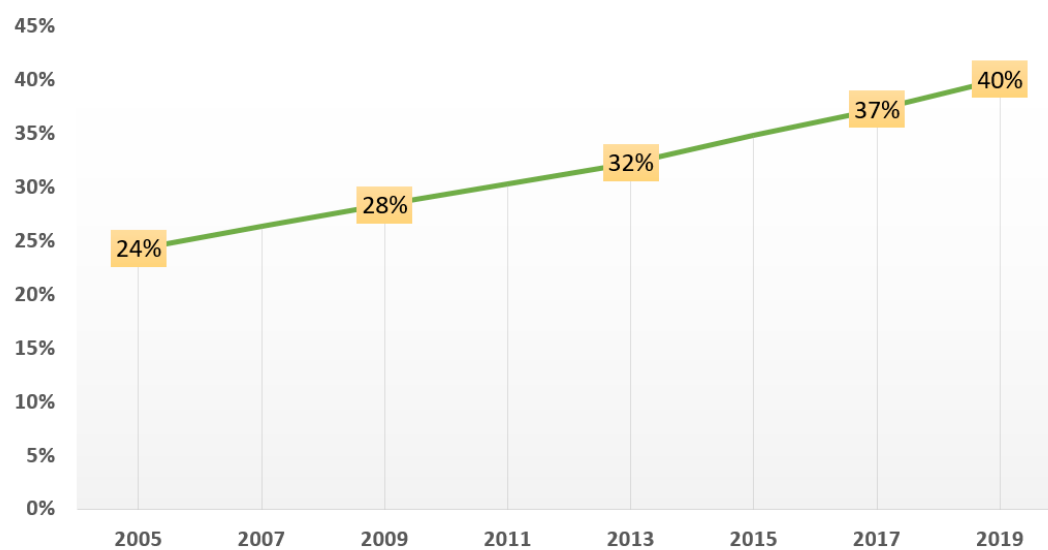
Sysselsatta läkare 40-69 år

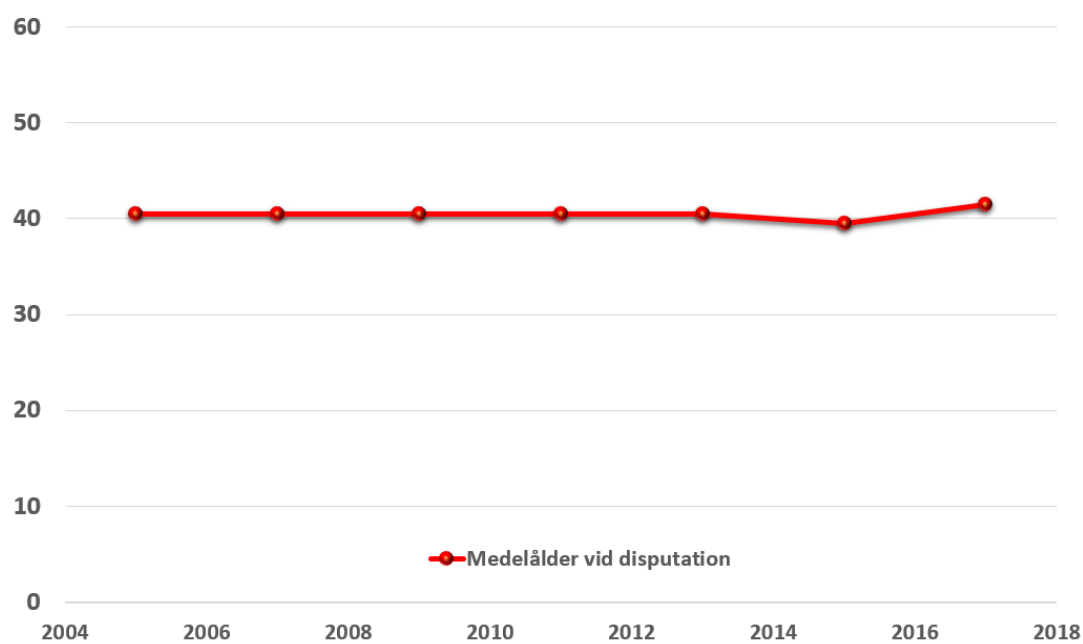
Sysselsatta kvinnliga läkare, 40-69 år

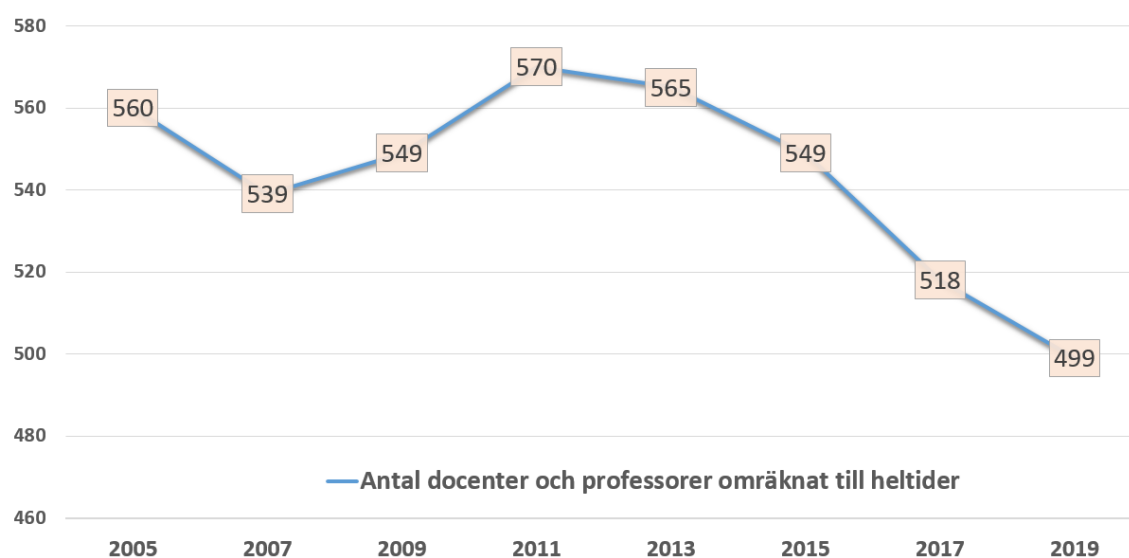
Andel kvinnor bland disputerade läkare 40-69 år

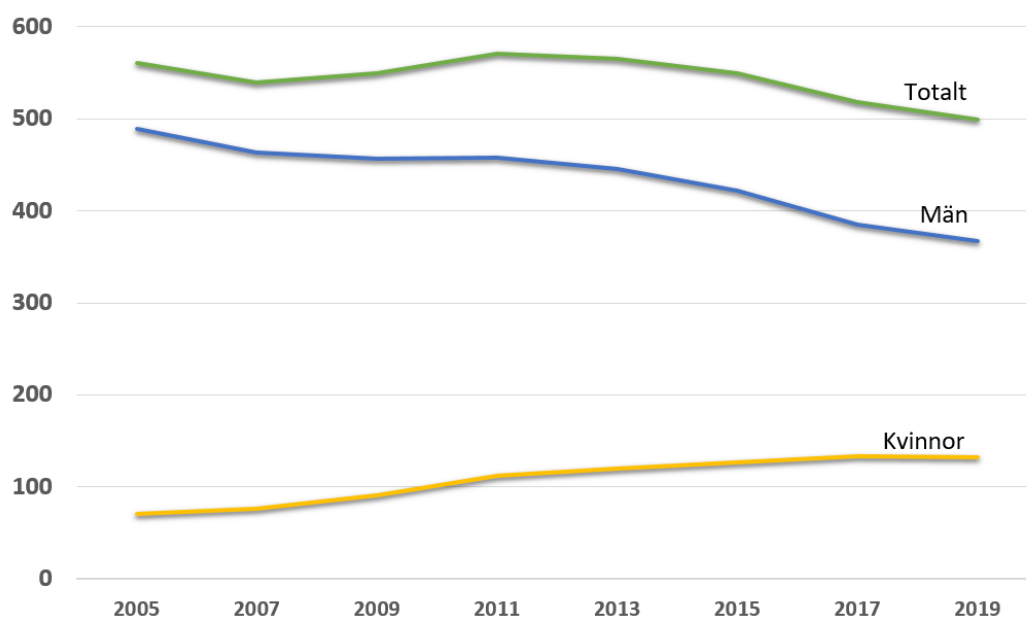
Läkares ålder vid disputation

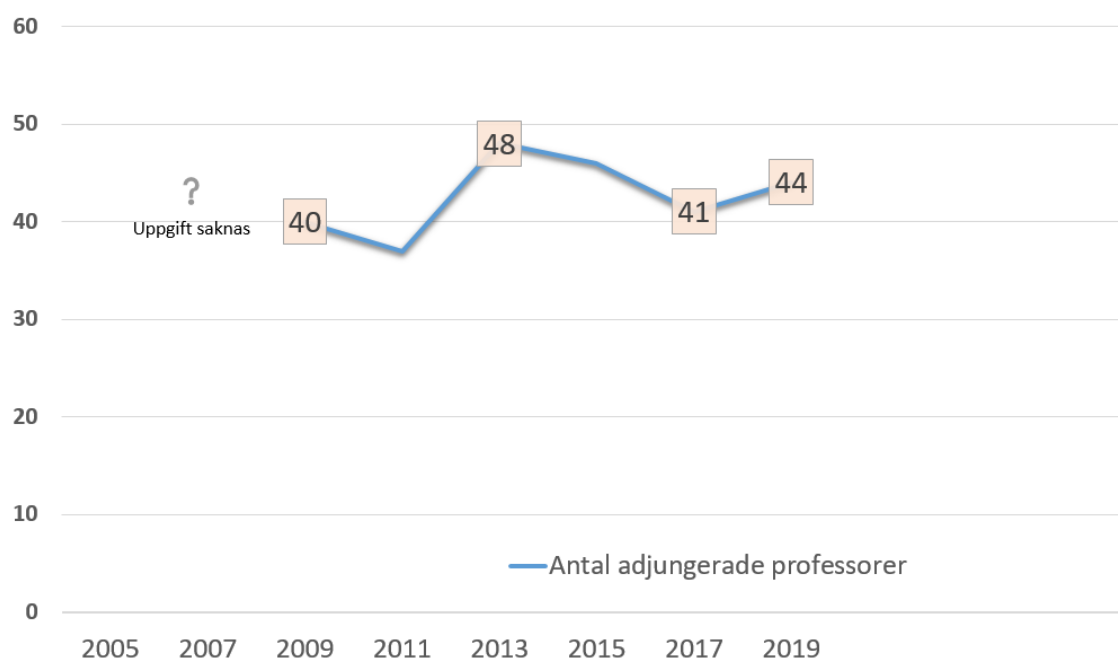
Tillgång på forskningshandledare, 30 - 70 år

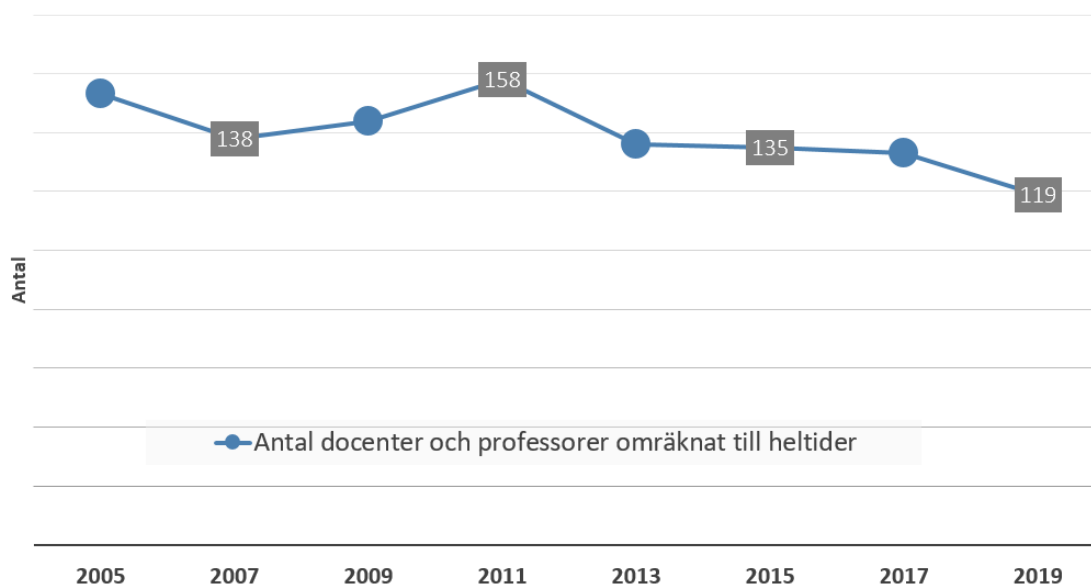
Tillgång på forskningshandledare 30 -70 år

Tillgång på adjungerade professorer 30 - 70 år

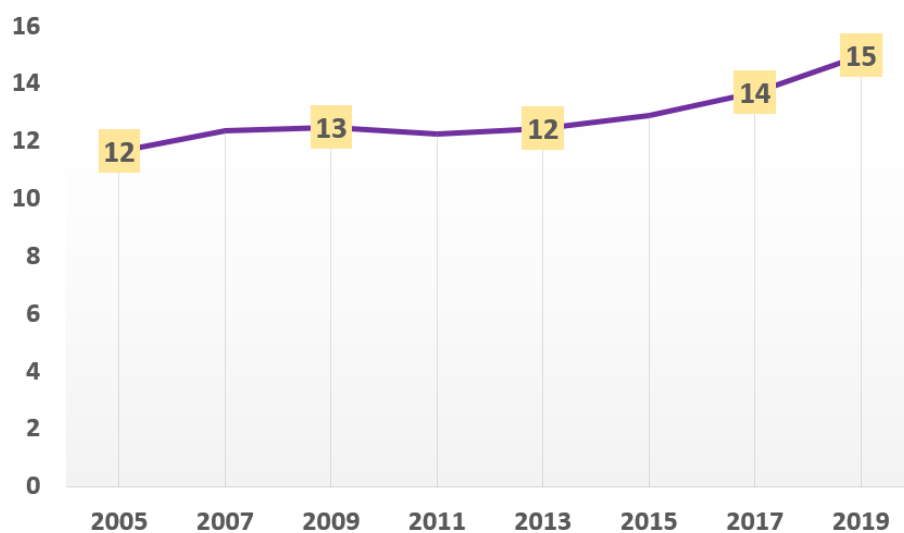

Tillgång på yngre forskningshandledare, 45-54 år

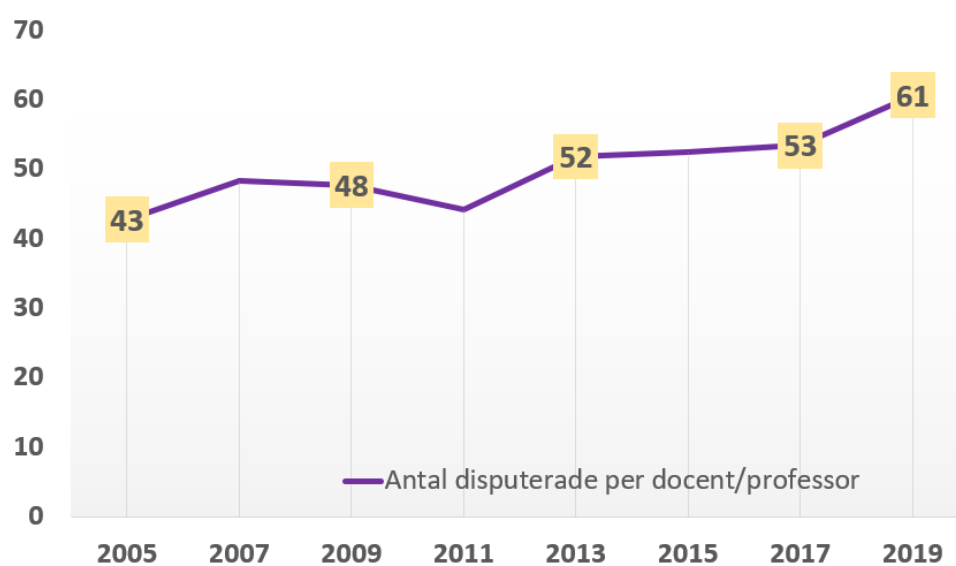
Antal disputerade per forskningshandledare 2005-2019

Handledare är omräknat till heltidsekvivalenter

Framtidsscenario?

Antal disputerade per docentkompetenta handledare (45-54 år)

A27

4	Regionernas och högskolesektorns egna utgifter för forskning inom medicin och hälsovetenskap 2005-2019										
5	Samtliga finansieringskällor										Kåre Jansson
6	2020 års priser, mnkr										nov-21
7	Källa: SCB:s statistikdatabas och publikationen <i>Forskning och utveckling inom offentlig sektor 2016 (SCB)</i>										
8											
9	1	2	3	4	5	6		7	8	9	10
10	Utgifter medicinsk o hälsovetenskaplig forskning										
11	Högskolesektorn	Regionerna		Totala	Andel av HoS-	ALF-anslag per	Tot forskn. utgift per	Utgifter för	HoS	Antal ≤74 år	Antal sysselsatta
12		egna utgift	ALF-anslag	utgifter	utgifterna kol 8	disp läkare ≤74 år	disp läkare ≤74 år	mnkr	Andel BNP	disputerade läkare	
13						(tkr)	(tkr)		SCB (UREG)	Sos statistikdatabas	
14											
15	2005	7174	2072	1919	11166	3,5%	243	1 413	315449	8,2%	7 900
16	2007	7769	2612	1870	12251	3,7%	228	1 494	334970	8,0%	8 200
17	2009	8827	2470	1951	13247	3,8%	230	1 558	350211	8,8%	8 500
18	2011	9863	2725	1862	14451	3,2%	212	1 642	454923	10,4%	8 800
19	2013	11198	2239	1770	15208	3,2%	206	1 768	478544	10,9%	8 600
20	2015	11678	2202	1845	15726	3,1%	207	1 767	508860	10,8%	8 900
21	2017	12119	2701	1941	16762	3,1%	211	1 822	531832	10,8%	9 200
22	2019	11989	2536	1915	16440	3,0%	202	1 731	557124	10,9%	9 500
23											
24	I kolumn 8-9 redovisas hälso- och sjukvårdens totala kostnader i Sverige och som andel av BNP. Källa: SCB/nationalräkenskaper										
25	Sysstältningsstatistiken (kolumn 11) omfattar läkare yngre än 70 år. Av dessa arbetar drygt 95% med hälso-och sjukvård.										
26	Högskolesektorns utgifter finansieras från flera håll, bl.a. från statens ramanslag, Vetenskapsrådet, off och privata forskningsutgifter.										
27	Förutom regioner och högskolorna finns myndigheter, kommuner, lokal FoU-enheter med vissa smärre forskningsutgifter.										
28	Näringslivets utgifter för FoU av främst läkemedel och medicinsktknisk utrustning fångas inte av ovanstående statistik.										

Svenska
Läkaresällskapet

Svenska Läkaresällskapet **ADRESS** Klara Östra Kyrkogata 10, Box 738, 101 35 Stockholm
TELEFON 08-440 88 60 **E-POST** sls@sls.se **WEBB** www.sls.se